آی ډبلیو پي آر د افغان سولې تاریخي کنفرانس جوړ کړ

Author: IWPR Afghanistan

درې ورځن□ غونډې د افغانستان د یوې ښې راتلونکې جوړولو ته وړاندیزونه وکړل.

د آی ډبلیو پي آر له خوا په کابل کې یوه جوړ شوي تاریخي کنفرانس نوې سپارښتنې وکړې چې افغان حکومت څنگه کولای شي د روغې جوړې د بهیر په لوري گامونه واخلي.

نوموړی درې ورځنی کنفرانس د افغانستان د سولې د عالي شورا په گډه مرسته رابلل شوی و. د سولې عالي شوار په ۲۰۱۰ کال کې له وسله والو مخالفینو سره د خبرو اترو د اسانتیا لپاره جوړه شوې وه.

حکومتي چارواکو، دیني مشرانو، د مدني ټولنې فعالانو او ژورنالستانو له اویا تنو نورو سره، چې د افغانستان له ټولو برخو څخه راغلي وو، د می د میاشتې په ۱۵ – ۱۷ نېټه د انټرکانټیننټال هوټل کې په دې کنفرانس کې گډون کړی وو. د مصر د الازهر مشهور پوهنتون دیني عالمانو ته هم د گډون بلنه ورکړل شوې وه.

نوموړی کنفرانس د آی ډبلیو پي آر د دوه کلن نوښت یوه برخه وه چې افغانان یې د سولې او روغې جوړې په اړه د خبرو اترو لپاره په ملي کچه راغونډول وو

افغاني روغه جوړه: د مدني ټولنې د ښکېلولو له لارې د سولې وده او پراختیا او د باور رامنځته کول، چې د متحده ایالتونو د سیاسي، بشري حقونو او کار ادارې په مرسته جوړ شوی و، تر اوسه په ملي کچه ۱۸ زره افغانان راغونډ کړي دي.

شاوخوا ۱۸۰ غونډو گډون کوونکو ته دا فرصت په لاس ورغی چې د سولې او روغې جوړې په اړه په یو لړ موضوعگانو خبرې اترې وکړي. پیغامونه له لسگونو زیاتو رادیوي خبرو اترو له لارې خپاره شوي دي.

د آی ډبلیو پي آر لپاره د افغانستان مسؤول، نور رحمان رحماني وویل: «دې کنفرانس موږ ته فرصت راکړ چې په تېرو ۲۰ میاشتو کې زموږ موندنې او هڅې له کارپوهانو او د افغان حکومت له استازو سره شریکې کړو.»

کاري کمېټو د آی ډبلیو پي آر له شمېرنو او لاسته راغلو معلوماتو په گټې اخیستنې وروستې وړاندیزونه ډلبند□ کړل چې د کنفرانس په وروست□ ورځ په یوې خبري ناستې کې اعلان شول.

دغو سپارښتنو د سولې په اړه په هر راز خبرو اترو کې د ښځو او ځوانانو پر گډون ټینگار وکړ او د دې مخنیوی یې وکړ چې د دین په نامه تاوتریخوالی پرځای وبلل شي.

د دې کار د پای ته رسولو لپاره کنفرانس غږ وکړ، جوماتونه او د دیني زده کړو مرکزونه دې کنترول اوهمدارنگه دې په کابل کې اسلامي مرکزي اداره جوړه شي چې د دغه راز موضوعگانو په وړاندې گام پورته کړای شي.

بله نوې سپارښتنه دا وه چې د ښوونځیو او پوهنتونونو په ښوونیز نصاب کې دې د سولې په نامه یو مضمون ته ځای ورکړل شي.

رحماني وویل: «په کابل کې د سولې درې ورځني کنفرانس د سولې د پراختیا او روغې جوړې د رامنځته کولو په اړه د آی ډبلیو پي آر د ۲٤ میاشتن□ مهمې پروژې بریالي سرته رسېدل په نښه کړل. په کابل کې د وروستیو ناکراریو او روانو امنیتي شرایطو ته په پام دا یو اسانه کار نه و.»

«پر دې سربېره آی ډبلیو پي آر وکړای شول په بریالي ډول دا کنفرانس تنظیم او جوړ کړي، چې په پایله کې یې یو لړ سپارښتنې وشوې او هیله ده له افغان حکومت او د هغه له نړیوالو شریکبانډو سره به په اغېزمن ډول د سولې د روان بهیر په پر مخ وړلو کې مرسته وکړي.»

د جگړې تناوب (سایکل)

له دربو لسیزو څخه اورده جگړه افغانانو ته په لوړه بیه لوېدلې، په ملیونونه وژل شوي، زیات شمېر بېځایه شوي، هېواد په کنډواله اوښتی او دردوونکې پېښې یې رامنځته کړي چې بیا رغاونې لپاره یې کلونو، کلونو ته اړتیا ده.

د مرکزي حکومت محدود لاسرسی، د سیاسي، سیمه ییزو او قومي ډلو ټپلو بې ثباته یوځای کېدل او په وسلو کې د ډوب ټولنیز چاپېریال له امله د جگړې له پېر څخه بل لوري ته خوځښت پېچلی شوی دی.

وسله وال مخالفان تل خپل عمل ته د جهاد یا مقدسې جگړې غزا نوم ورکوي.

دې کار ته په کتو په مصر کې د یو مهم اسلامي مرکز، الازهر د پوهنتون کارپوهان رابلل شوي وو چې د جگړې د دیني اړخ په اړه خپل نظر څرگند کړي.

د الازهر د پوهنتون د شرعیاتو د پوهنځي رئیس، محمد سالم محمد ابو عاصی وویل: «هر هغه څوک چې په افغانستان کې جهاد او شهادت روا بولي په ناسمه لار روان دي؛ ځکه افغانستان یو اسلامي هېواد دی او لمانځه ته د بلنې لپاره اذان پکې اورېدل کیږي. له دې امله د اسلام له نظره دې هېواد ته د جگړې د ډگر په سترگه نه کتل کیږي.»

د افغانستان د حج او اوقافو له وزارت څخه کرامت الله صدیقي له دې خبرې سره موافق و.

هغه وویل: «د دوو مسلمانو ترمنځ جگړه ناروا ده.»

د ننګرهار ولایت د مدني ټولنې یوه غړي، فاضل نګار وویل، د الازهر د پوهنتون عالمانو رابلل په دې کنفرانس کې ډېر پرځای او عاقلانه کار و.

هغه وویل: «د مصر د دیني عالمانو موجودیت به د کنفرانس په پایلو کې ډېر سودمن وي، ځکه د افغانستان خلک د مصر دیني عالمانو ته ژور درناوی لري. موږ اوس ښه پوهیږو چې جګړه په افغانستان کې نامشروع ده، ځکه لوړې علمي سرچینې د شرعي احکامو له مخې دا جګړه ناروا بللې.»

په کنفرانس کې د هېواد د پولو د امنیت د ټینګولو اهمیت ته هم ګوته ونیول شوه.

د ډیورنډ کرښه، چې په ۱۸۹۳ کال کې د برتانویانو له خوا په ناسم ډول کښل شوې وه، له پاکستان سره د تاوتریخوالي یو لامل دی.

کابل د ډیورنډ کرښه په رسمیت نه پېژني، خو اسلام آباد غواړي هغه د یو رسمي سرحد په توګه ومنل شي.

د سرحدونو او قبایلو د وزارت مسلکی معین، عبدالغفور لېوال یادونه وکړه، یو شمېر خلک وایي د ډیورنډ د کرښې پېژندل به د دواړو لورو ترمنځ تاوتریخوالی راکم کړي، خو دا ناسمه خبره ده.

هغه وویل: «که د ډیورنډ کرښه په رسمیت هم وپېژندل شي، پاکستان به چوپ پاتې نشي. که موږ د ډیورنډ کرښه په رسمیت وپېژنو، باید دا فکر هم وکړو چې څنګه له برید څخه د کابل دفاع کولای شو.»

لېوال ټینګار وکړ، پکار ده چې سرحدي پولې له عصري وسایلو سره د ښو روزل شوو امنیتي پوځونو له خوا وساتل شي.

هغه وویل: «د نشه یي توکو په قاچاق کې د جنایي ډلو لاس لرل او زموږ د ځنګلونو او کانونو څخه ګټه پورته کول، ... هغه ستونزې دي چې د هېواد امنیت په خطر کې اچوي.»

په کنفرانس کې د افغانستان د اوبو د موضوع په اړه هم خبرې اترې وشوې.

د افغانستان د اوبو او برېښنا له وزارت څخه سلطان محمود محمودي وویل، ګاونډي هېوادونه د افغانستان له پرېښودل شوو طبیعي سرچینو څخه ناوړه ګټه پورته کوي.

هغه وویل، هر کال اتیا ملیارډه مکعب اوبه له افغانستان څخه ګاونډي هېوادونه ته روانې دي. د دې اوبو زیاتره برخه پاکستان او ایران کاروي.

هغه وویل: «د جګړې یو لامل دا دی چې د افغانستان ګاونډیان لاسوهنه کوي چې په هېواد کې د اوبو د طبیعي سرچینو د کنترول د پلانونو مخه ونیسي، ځکه زموږ ګاوندیانو له پېړیو راهیسې زموږ اوبه وړیا کارولي دي. هغوی نه غواړي چې موږ خپلې اوبه کنترول کړو. هغوی په افغانستان کې جګړې ته لمن وهي.»

د کنفرانس برخوال د غونډې له پایلو څخه خوښ ښکاریدل.

د سولې د عالي شورا مرستیال، عطاءالرحمن سلیم وویل: «دا هڅې د سولې د فرهنګ په رامنځته کولو کې اغېزمنې دي. هیله من یم دغه راز کنفرانسونه راتلونکې کې هم جوړ شي.»

هغه وویل: «د کنفرانس وروست ورځ له هغې ورځې سره مصادفه وه چې افغان حکومت د حکومت د یوه مخالف، حزب اسلامي ګوند له مشر، ګلبدین حکمیتار سره د سولې یوې موافقې ته رسېدلی و. دا په هېواد کې د سولې او امنیت د تامین په اړه یو ښه خبر و.»

په کندهار کې د سولې د عالي شورا د سکرتریت مشر، محمد عمر ساطع له دې خبرې سره موافق و.

هغه وویل: «دغه کنفرانس موږ ته الهام راکړ چې د افغانانو د ګډ ژوندانه روحیه نوره هم پیاوړې کړو. اوس زموږ وار راغلی چې ځانونه سولې ته وقف کړو.»

یو شمېر نورو وویل، غونډه د سولې او روغې جوړې په اړه د آی ډبلیو پي آر د پراخ پروګرام له پای ته رسېدو سره برابره وه.

د بامیانو د ولایت د مدني ټولنې فعالې، شکریې ندا وویل، د دوو تېرو کلونو راهیسې هغې د بامیانو په ولایت کې د آی ډبلیو پي آر له خوا په جوړو شوو مناظرو کې ګډون کړی و.

هغې وویل: «اوس مې له هغو مناظرو وروسته د سولې په دې کنفرانس کې ګډون وکړ. موږ په کنفرانس کې د سولې په اړه نوې ستراتېژ زده کړې . دا موضوع باید هر افغان ته لومړیتوب ولري، ځکه موږ ټول د سولې تږي یو.

Location: Afghanistan
Topic: Peace
Reconciliation
Focus: Promoting Human Rights and Good Governance in Afghanistan
Project Highlight

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/%D8%A2%DB%8C-%DA%89%D8%A8%D9%84%D9%8A%D9%88-%D9%BE%D9%8A-%D8%A2%D8%B1-%D8%AF-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86-%D8%B3%D9%88%D9%84%DB%90-%D8%AA%D8%A7%D8%B1%D9%8A%D8%AE%D9%8A-%DA%A9%D9%86%D9%81%D8%B1%D8%A7%D9%86%D8%B3-%D8%AC%D9%88%DA%93